

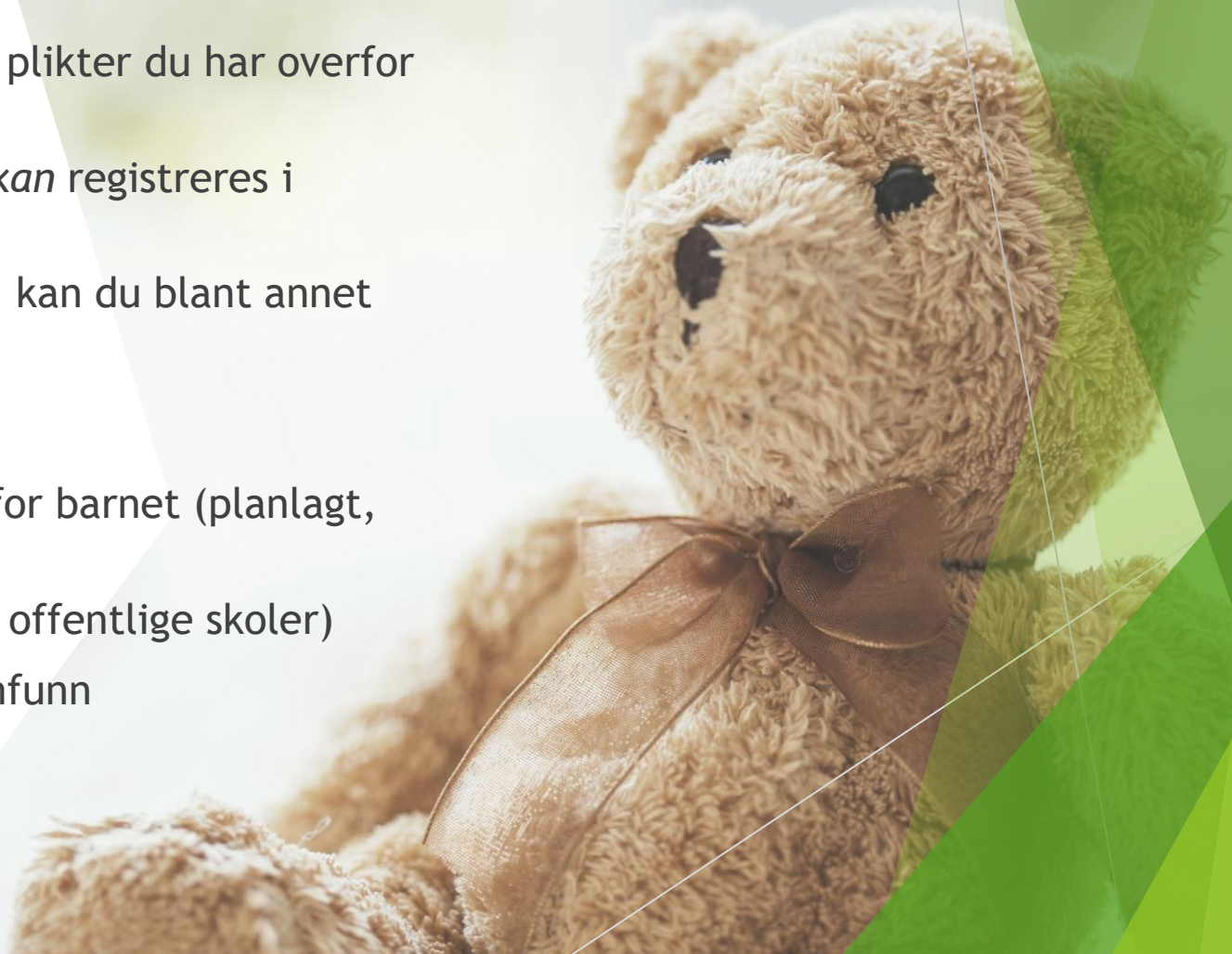
Foreldreansvar

Av Lena Marie Fredheim Sørnes

Folkeregisteret

Hva er foreldreansvar?

- ▶ Foreldreansvaret er de rettigheter og plikter du har overfor et barn.
- ▶ Foreldreansvar er en opplysning som *kan* registreres i Folkeregisteret.
- ▶ Når du har foreldreansvar for et barn, kan du blant annet
  - ▶ Endre navn for barnet
  - ▶ Melde flytting for barnet
  - ▶ Bestemme medisinsk behandling for barnet (planlagt, ikke akutt)
  - ▶ Velge skole for barnet (andre enn offentlige skoler)
  - ▶ Melde barnet inn og ut av trossamfunn

Hvordan er foreldreansvaret registrert i Folkeregisteret?

En forelder alene

Mor, medmor eller far har foreldreansvaret alene.

Felles

Mor og far deler foreldreansvaret *eller* mor og mor deler foreldreansvaret *eller* far og far deler foreldreansvaret *eller* mor og medmor deler foreldreansvaret.

Andre

Vi registrerer foreldreansvaret som «andre» når en domstol har avsagt dom eller kjennelse om at foreldreansvaret skal være noen andre enn foreldre sitt, eller når andre enn foreldre har foreldreansvaret sammen med en eller begge foreldre.

Ukjent

Foreldreansvaret registreres automatisk som ukjent når et barn flytter til Norge. Vi kan også registrere ukjent foreldreansvar når en domstol har avsagt dom om å frata noen foreldreansvaret slik at ingen lengre har foreldreansvar for et barn, eller når Barnevern- og Helsenemnda har vedtatt å frata noen foreldreansvaret slik at ingen lengre har foreldreansvar for et barn.

Når vurderes foreldreansvaret?

- ▶ Når du blir født
- ▶ Når dine foreldre gifter seg
- ▶ Når du eller dine foreldre dør
- ▶ Når du flytter til Norge
- ▶ Når du flytter fra Norge
- ▶ Når noen ønsker å endre foreldreansvaret for deg

Når kan vi registrere foreldreansvaret i folkeregisteret?

NÅR BARNET ER REGISTRERT
SOM BOSATT I NORGE,

OG BARNET HAR
FØDSELSNUMMER,

OG VI HAR DOKUMENTASJON
PÅ HVEM SOM SKAL HA
FORELDREANSVARET

Gyldig dokumentasjon på foreldreansvar kan være:

En avtale om foreldreansvar

En rettsavgjørelse fra norsk domstol, eller fra stater som er tilsluttet Europarådkonvensjonen av 20. mai 1980 om anerkjennelse av avgjørelser om foreldreansvar, jf. tvisteloven § 19-16, jf. barnebortføringsloven § 6 eller Haagkonvensjonen av 19. oktober 1996 om jurisdiksjon, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrdelse og samarbeid vedrørende foreldremyndighet mv.

Et vedtak fra UDI

En utskrift fra en nordisk folkeregistermyndighet

Typetilfeller

Avtale om foreldreansvar	Foreldre er gift	En forelder er død
<ul style="list-style-type: none"> ➤ En avtale om foreldreansvar må inngås mellom foreldre, og den må gjelde felles barn. ➤ Begge foreldre må signere den originale avtalen. ➤ Kopi av legitimasjon for begge foreldre må legges ved. Legitimasjonen skal inneholde navn, fødselsdato, signatur og bilde. ➤ Hvis en eller begge foreldre ikke er registrert i Folkeregisteret som foreldre til barnet, må foreldre dokumenteres. ➤ Foreldre som bor sammen, kan ikke avtale at én av de skal ha foreldreansvaret alene. ➤ Foreldre som bor med barnet, kan ikke si fra seg foreldreansvaret.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Foreldrene må være registrert fullt gift i Folkeregisteret. Det betyr at far og mor er registrert gift med fullt fødselsnummer, og koblet sammen. ➤ Begge foreldre må være bosatt og registrert som forelder til barnet. ➤ Foreldreansvaret settes til felles når punktene over er oppfylt.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Hvis foreldrene hadde felles foreldreansvar når den ene forelder døde, vil foreldreansvaret settes til gjenlevende alene. ➤ Hvis foreldreansvaret var den døde forelders alene, vil foreldreansvaret settes til ukjent, og de som ønsker foreldreansvaret må bringe saken inn for retten. ➤ Hvis innflyttere påstår at den ene forelder er død i utlandet, må dette dokumenteres med fødselsattest på barnet og en dødsattest på død forelder. Når vi mottar dette, kan foreldreansvaret settes til gjenlevende alene. ➤ Hvis noen innflytter til Norge via UDI, og det er opplyst i innflyttingsmeldingen at forelder er enke/enkemann, vil vi registrere foreldreansvaret til gjenlevende alene - selv om vi ikke har dokumentasjon på den andre forelder.

Typetilfeller

Vedtak fra UDI

- Alle barn som flytter til Norge via UDI, får tilsendt et brev med informasjon om foreldreansvar.
- Selv om UDI ikke informerer oss i innflyttingsmeldingen de sender oss, hvem de mener har foreldreansvaret, kan de likevel ha gjort en vurdering av foreldreansvaret i forbindelse med vedtak om oppholdstillatelse. Vedtaket kan vi etterspørre ved behov, da dette er noe vi ikke mottar automatisk. Innflyttere får vedtaket på papir fra UDI ved godkjent søknad om oppholdstillatelse.
- Hvis UDI i sitt vedtak for barnet, har lagt til grunn hvem de mener skal ha foreldreansvar for barnet, kan vi vurdere om vi kan registrere det. Vi kan for eksempel ikke registrere felles foreldreansvar hvis kun én forelder er registrert på barnet. Hvis UDI mener at foreldreansvaret skal være én forelder sitt alene, bør det også fremkomme at den andre forelder ikke har noen rettigheter og plikter overfor barnet. UDI skriver av og til i sine vedtak at forelder som bor i Norge med barnet har foreldreansvar, men at de ikke har tatt stilling til om en eventuell forelder i utlandet også har foreldreansvar. Det betyr med andre ord at vi ikke kan registrere foreldreansvaret til én forelder alene, når det ikke er dokumentert at den andre forelder ikke har rettigheter og plikter til barnet.

Fødselsattest som viser at barnet ikke har en far i fødelandet

- Mor trenger ikke å sende inn annen dokumentasjon på foreldreansvar i slike tilfeller.
- Vi trenger kun fødselsattesten som viser at barnet kun har en mor i fødelandet.
- Eventuelt at de legger ved at mor har valgt fars navn etter fødelandets lov. Eksempel på dette er:
  - § 135 i ukrainsk lov. Det må også fremkomme av fødselsattesten at lov § 135 er benyttet, ev. at det ligger et følgebrev fra myndigheten i landet.
  - Polen har en lik lov.

Dom fra stater som er tilsluttet Haag- eller Europarådkonvensjonen - Barnelova § 84 a.

- Haagkonvensjonen - kun stater som er merket med «R - ratifisert» og «EIF - entry into force»
  - Europarådkonvensjonen - kun stater som har dato oppført i «Ratification» og «Entry into force»
  - Dom fra andre stater kan anerkjennes i Norge, men da må saken behandles av Oslo tingrett.
- Generelle krav til en utenlandsk dom:
- Avgjørelsen må være i original eller kopi bekreftet av folkeregistermyndigheten eller norsk utenriksstasjon.
  - Den må ha Apostille/legalisering og være rettskraftig.
  - Er den på et annet språk enn engelsk, må den være oversatt fra originalspråket til norsk. Dette for å unngå språklige uklarheter.
  - Oversettelsen må være gjort av translatør som er autorisert til å oversette juridiske dokumenter fra originalspråket til norsk.
  - For å kunne registrere at forelder bosatt i Norge med barnet har foreldreansvar alene, må det fremgå klart av avgjørelsen at den andre forelder ikke har noen rettigheter/plikter overfor barnet, alternativt at det foreligger en uttalelse fra kompetent myndighet i vedkommende stat om hva de begreper som er brukt om foreldreansvar reelt sett innebærer, dvs. at den andre av foreldrene ikke har noen rettigheter overfor barnet.
  - Det må fremgå av avgjørelsen om det er en selvstendig beslutning eller viser til en alt inngått avtale.

Formkrav til en avtale om foreldreansvar

- ▶ Vi har ingen krav til hvordan selve avtalen skal se ut, med dette så forutsetter vi at avtalen ikke kan tolkes forskjellig. Vi anbefaler derfor at foreldre bruker skjema Q-0199 for å inngå avtale, nettopp for at det ikke skal være tvil om hva de avtaler. Lenke til skjema for avtale om foreldreansvar:
<https://www.regjeringen.no/no/dokument/dep/bld/skjema/skjema-2/samboererklaringavtale-om-foreldreansvar/id437436/>
- ▶ Avtalen må være i original. Det vil si at begge foreldre må signere samme avtale. Hvis noen av partene har en uoriginal signatur på avtalen, vil vi avvise registreringen. Foreldre må også legge ved en kopi av gyldig legitimasjon. Legitimasjonen skal inneholde navn, fødselsdato, signatur og bilde. Legitimasjonen er et sikkerhetsmoment for oss, som kan fortelle oss at avtalen er signert av riktige personer.

Vurdering av avtaler om foreldreansvar

- ▶ Vi tar imot alle avtaler, men i saksbehandling kan vi vurdere at avtalen ikke kan registreres hvis vi mangler informasjon i saken, eller at avtalen har mangler eller feil som gjør at den er ugyldig for registrering. Dette kan for eksempel være:
  - ▶ Foreldre avtaler felles foreldreansvar, kun én forelder er registrert – vi kan ikke registrere felles foreldreansvar til én forelder alene.
  - ▶ Avtalen er en kopi.
  - ▶ Avtalen er inngått før barnet ble bosatt i Norge.
- ▶ Vi viser videre til barnelova § 84 a. som sier at barnelova §§ 34, 35, 38 og 39 gjelder for barn som har vanlig bosted i Norge. Dette betyr at en avtale som er inngått i utlandet før barnet ble bosatt i Norge, ikke vil være gyldig for registrering av foreldreansvaret. Dette er grunnen til at vi ikke kan registrere en avtale som er eldre enn barnets bostedsregistrering i Norge.
- ▶ Vi stiller krav til at foreldre som skal inngå avtale om foreldreansvar, har dokumentert foreldreskap, og at den eller de som skal ha foreldreansvaret for barnet er registrert som barnets foreldre i Folkeregisteret.

Dokumentasjon på foreldreskap

Dokumentasjonskrav for registrering av familierelasjoner i henhold til Folkeregisterforskriften kapittel 8 - <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-07-14-1201?q=folkeregister>

Vi deler land inn i grupper:

Gruppe 1: Norden - Danmark, Finland, Island og Sverige

Gruppe 2:

I Afrika: Burkina Faso, Burundi, Den Demokratiske Republikken Kongo (DRC), Ekvatorial Guinea, Elfenbenskysten, Eritrea, Etiopia, Gabon, Gambia, Ghana, Guinea, Kenya, Liberia, Mali, Nigeria, Republikken Kongo, Sierra Leone, Somalia, Sudan, Sør-Sudan, Uganda, Zimbabwe

I Asia: Afghanistan, Bangladesh, Filippinene, India, Irak, Jemen, Myanmar (Burma), Pakistan, Saudi-Arabia, Sri Lanka, Syria, Vietnam

I Europa: Kosovo

Gruppe 3:

I Europa: Andorra, Belgia, Estland, Frankrike, Hellas, Irland, Italia, Kroatia, Kypros, Latvia, Liechtenstein, Luxemburg, Malta, Monaco, Nederland, Polen, Portugal, San Marino, Slovakia, Slovenia, Storbritannia og Nord-Irland, Sveits, Spania, Tsjekkia, Tyskland, Ungarn, Vatikanstaten og Østerrike

I Nord-Amerika: USA og Canada

I Oseania: Australia og New Zealand

I Asia: Japan.

Gruppe 4 omfatter de stater som ikke er omfattet av gruppene 1, 2 og 3.

Dokumentasjonskrav for registrering av familierelasjoner

	Ugifte foreldre	Gifte foreldre - barnet født i ekteskap	Gifte foreldre - barnet født utenfor ekteskap	Gifte foreldre - barnets fødeland praktiserer ikke pater-est
Gruppe 1 (Norden) + England, Wales og Nord-Irland (mor eller far mangler)	Original fødselsattest	Original fødselsattest + ev. dokumentasjon på vigsel	Original fødselsattest	Original fødselsattest
Gruppe 2 Vanskelig gruppe - da dokumentasjonen har lav eller ingen troverdighet, og det er mange typetilfeller. Ting vi kan vurdere:	Har barnet familiegjennforening med mor i riket - Har barnet familiegjennforening med far i riket - Er foreldre norsk - Kan de søke om fødselsnummer til pass for barnet - Må farskapet anerkjennes av Nav - Må partene DNA-testes - Må Nav fastsette morskapet - Må domstolen fastsette morskapet - Må domstolen fastsette farskapet - Skal vi avvise registrering			
Gruppe 3 – mangler far	Henvise til Nav for anerkjennelse av farskap	Original fødselsattest + ev. dokumentasjon på vigsel	Henvise til Nav for anerkjennelse av farskap	Henvise til Nav for anerkjennelse av farskap
Gruppe 3 – mangler mor	Original fødselsattest	Original fødselsattest	Original fødselsattest	Original fødselsattest
Gruppe 4 – mangler far	Henvise til Nav for anerkjennelse av farskap	Original fødselsattest med Apostille eller legalisering + ev. dokumentasjon på vigsel	Henvise til Nav for anerkjennelse av farskap	Henvise til Nav for anerkjennelse av farskap
Gruppe 4 – mangler mor	Original fødselsattest med Apostille eller legalisering	Original fødselsattest med Apostille eller legalisering	Original fødselsattest med Apostille eller legalisering	Original fødselsattest med Apostille eller legalisering

Elektronisk endring av foreldreansvaret

Det er raskest å endre foreldreansvar elektronisk. For å endre elektronisk, må du ha mulighet til å logge inn med MinID, BankID, BankID på mobil, Buypass eller Commfides. Informasjon om foreldreansvar finner du på skatteetaten.no/foreldreansvar.

Du må være registrert som forelder til barnet i Folkeregisteret for å kunne endre foreldreansvar elektronisk. Du må i tillegg være registrert med foreldreansvar for barnet for å kunne starte en elektronisk avtale om foreldreansvar.

Når barn flytter til Norge, vil de bli registrert med ukjent foreldreansvar. De vil derfor ikke kunne benytte den elektroniske løsningen nå. Vi jobber med å vurdere muligheten og lovligheten ved å åpne løsningen for foreldre som har barn som er registrert med ukjent foreldreansvar.

Melding om foreldreansvar til mor alene - kun for barn født i Norge

Skjemaet «melding om foreldreansvar til mor alene» kan kun benyttes når barnet er født i Norge - og når generelle krav er oppfylt.

Når barn er født utenfor Norge, må de alltid benytte skjemaet «Avtale om foreldreansvar»

Melding om foreldreansvar til mor alene

Innledning

Skjemaet gjelder ensidig overføring av foreldreansvaret til mor for barn født etter 31.12.2019. Skjemaet kan benyttes av barnets mor eller av barnets far, forutsatt at farskapet er fastsatt gjennom farskapsklæring og foreldrene ikke var gift eller bodde sammen da barnet ble født. Melding om foreldreansvar til mor alene kan gis senest innen ett år fra barnet ble født, eller innen ett år fra farskapet ble fastsatt.

Når saken er behandlet vil Folkeregistermyndigheten gi innsender tilbakemelding og sende ut en orientering til den andre forelderens.

AVTALE OM FORELDREANSVAR

Avtale må sendes til Folkeregisteret (Skatteetaten) for å være gyldig.

Foreldrene velger felt nr. 1 eller felt nr. 2 for utfylling. Begge foreldre må signere avtalen og den originale avtalen sendes inn.

Innsender må legge ved kopi av gyldig legitimasjon som førerkort, pass, bankkort eller lignende for begge foreldrene. Ved kopi av bankkort, må konto- og kontrollnummer overstrykes.

Foreldreansvar - Verge - Daglig omsorg

Det er kun foreldre som kan inngå avtale om foreldreansvar, og det kan kun avtales til mor alene, far alene og medmor alene, eller felles mellom mor og far, felles mellom mor og medmor, felles mellom mor og mor, eller felles mellom far og far. Den eller de som skal ha foreldreansvar for et barn i Norge, må selv være registrert som bosatt i Norge. Hvis noen andre enn foreldre ønsker foreldreansvar for et barn, kan en dom fra norsk tingrett, eller en dom fra enkelte andre stater danne grunnlag for denne registreringen.

Foreldre med foreldreansvar er verge for barnet.

Det er også mulig for andre enn foreldre å søke om å bli verge for en mindreårig. Du kan bli oppnevnt som verge til barn uten foreldre, eller hvor foreldrene av ulike grunner ikke kan ivareta hele eller deler av vergeansvaret. Det er Statsforvalteren som behandler saker som gjelder vergemål.

Har foreldrene felles foreldreansvar, men barnet bor fast sammen med bare den ene, kan den andre ikke motsette seg at den barnet bor sammen med, tar avgjørelser som gjelder vesentlige sider av omsorgen for barnet, m.a. spørsmålet om barnet skal være i barnehage, hvor i landet barnet skal bo og andre større avgjørelser om dagliglivet.

Konsekvenser av manglende registrering av foreldreansvaret i Folkeregisteret

- ▶ Konsekvenser av at det ikke er registrert foreldreansvar på et barn i Folkeregisteret, er hovedsakelig av praktisk karakter, for eksempel:
  - ▶ Digital innlogging på Helse Norge på vegne av sitt barn
  - ▶ Digital endring av barnets navn, adresse og foreldreansvar
- ▶ Registrering av foreldreansvar har betydning for foreldres/foresattes ivaretagelse av barnets rettigheter, ettersom digitale løsninger ofte forutsetter at foreldre/foresatte er registrert med foreldreansvar i Folkeregisteret
- ▶ Når virksomheter og myndigheter skal ta stilling til en enkeltsak der foreldre-barn forholdet er avgjørende, må de selv gjøre en vurdering av foreldreansvaret hvis det er nødvendig i forhold til rettskrav som stilles på det aktuelle området.
- ▶ Folkeregisteret er kun en registreringsmyndighet i saker som gjelder foreldreansvar. Vi kan derfor ikke ta en selvstendig beslutning om hvem som skal ha foreldreansvaret, det er den underliggende beslutningen som danner grunnlaget for rettigheter og plikter overfor et barn - en avtale om foreldreansvaret, en rettsavgjørelse eller et vedtak.

Samarbeid med andre

Det er stor interesse for og fokus på hvem som har foreldreansvaret, og hvordan foreldreansvaret er registrert i Folkeregisteret, både innad i Skatteetaten - og hos publikum og konsumenter av Folkeregisterets opplysninger. Det betyr at vi stadig jobber med å forbedre våre løsninger, og å forstå hvordan både norske og utenlandske lover og regler skal og kan benyttes.

Saksbehandlere i foreldreansvarsaker, juridisk miljø, familievernkontor, domstoler, Barneverns- og helsenemnda og BUFDIR har et godt samarbeid i saker som gjelder barn og familie.

Vi må alltid forholde oss til dagens regelverk når vi skal vurdere registrering av foreldreansvar i Folkeregisteret.

Ord og uttrykk

❖ Rettskraftig:

Rettskraftig er et begrep som betyr at en rettslig avgjørelse (dom eller kjennelse) er endelig, og at avgjørelsen ikke kan overprøves av en annen rettsinstans ved å anke.

❖ Ratifisert:

Det betyr at et land har inngått en avtale med andre land, som de er forpliktet til å følge. Land som ikke har ratifisert en avtale, er i utgangspunktet ikke forpliktet til å følge de samme reglene.

❖ Apostillestempel:

Et apostillestempel bekrefter at en offentlig funksjonærs underskrift på et dokument er ekte, og at vedkommende faktisk har den myndighet og stilling som er angitt i dokumentet. Stempelet bekrefter imidlertid ikke at innholdet i dokumentet er riktig.

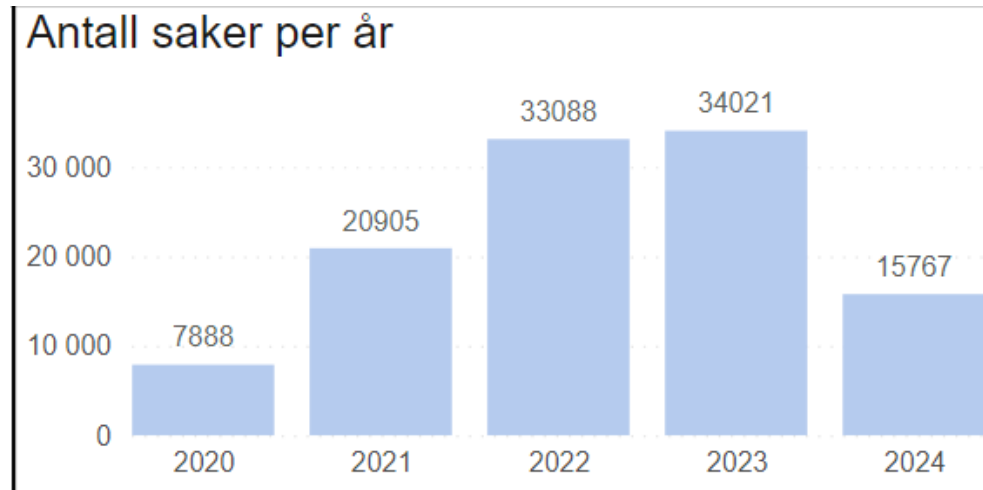
Det er Haag-konvensjonen av 1961 som gjør denne stempelordningen mulig.

❖ Legalisering:

En legalisering bekrefter at en offentlig funksjonærs underskrift på et dokument er ekte, og at vedkommende faktisk har den myndighet og stilling som er angitt i dokumentet. Legaliseringen bekrefter imidlertid ikke at innholdet i dokumentet er riktig.

Dokumenter og attester fra land som ikke har tilsluttet seg til Haag-konvensjonen av 1961, må legaliseres i det landet de er utstedt i.

Antall mottatte foreldreansvarssaker

Saksbehandlingstid

- ❖ Avtaler på papir – 10 uker
- ❖ Avtaler på papir (som ikke inneholder feil) – fortløpende
- ❖ Elektronisk avtale om foreldreansvar (godkjent) – Umiddelbart (automatisk)
- ❖ Elektronisk avtale om foreldreansvar (avvist) – 5-10 virkedager (jobber med å få de behandlet umiddelbart)
- ❖ Norsk dom som er rettskraftig – Fortløpende
- ❖ Utenlandsk dom – 10 uker
- ❖ Vedtak fra UDI – 10 uker
- ❖ Innflytting via UDI – 10 uker (Alle barn som innflytter, vil i sitt vedtak motta informasjon om foreldreansvar.)
- ❖ Innflytting via EØS – inntil 24 uker

Aktuelt regelverk

- ❖ Barnelova
  - ❖ § 2. – hvem er mor til barnet?
  - ❖ §§ 3., 4. og 81. – hvem er far til barnet?
  - ❖ § 34. – foreldreansvar når foreldre er gift
  - ❖ § 35. – foreldreansvar når foreldre ikke er gift
  - ❖ § 39. – avtale om foreldreansvar
  - ❖ § 57. – hvor kan sak om foreldreansvar reises?
  - ❖ §§ 84 a. og 84 b. – foreldreansvar når noen har tilknytning til utlandet
- ❖ Folkeregisterforskriften kapittel 8 – registrering av opplysninger i Folkeregisteret
- ❖ Folkeregisterhåndboka – rutine for registrering av opplysninger i Folkeregisteret

Relevante lenker

- ❖ [Lov om barn og foreldre \(barnelova\) - Lovdata](#)
- ❖ [Folkeregisterhåndboken 2024 - Skatteetaten](#)
- ❖ [Lov om folkeregistrering \(folkeregisterloven\) - Lovdata](#)
- ❖ [Forskrift til folkeregisterloven \(folkeregisterforskriften\) - Lovdata](#)
- ❖ [Person - Skatteetaten](#) - [Bedrift og organisasjon - Skatteetaten](#)
- ❖ [HCCH | #34 - Status table](#) – Haagkonvensjonen av 19. oktober 1996
- ❖ [Full list - Treaty Office \(coe.int\)](#) – Europarådkonvensjonen av 20. mai 1980